

جایگاه کمیته های تخصصی نقشه برداری سازمان نظام مهندسی در نظام اجرایی نقشه برداری کشور

مهندس رامین کیامهر، کارشناس ارشد نقشه برداری - ژئودزی، عضو هیئت علمی دانشگاه زنجان

عضو کمیته تخصصی نقشه برداری سازمان نظام مهندسی استان زنجان.

دانشگاه زنجان، کیلومتر ۵ جاده تبریز، تلفن: (۰۱۵۲۲۲۴-۰۹۸۲۴۱+)، فاکس ۵۲۸۳۱۰۰

پست الکترونیکی: rkiamehr@mail.znu.ac.ir

۱- مقدمه

بر اساس ماده ۶ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان (مصوب اسفند ۱۳۷۴) رشته مهندسی نقشه برداری به عنوان یکی از رشته های اصلی در مجموعه ارکان سازمانهای نظام مهندسی ساختمان مورد توجه قانونگذار قرار گرفته است. بر اساس ماده ۷۷ آئین نامه اجرایی این قانون (مصوبه بهمن ماه ۱۳۷۵) گروههای تخصصی نقشه برداری در سازمانهای که تعداد اعضای آنها حداقل ۷ نفر باشد تشکیل شده و این گروهها امور تخصصی مرتبط با رشته نقشه برداری را در جلسات خویش مورد بررسی و حل و فصل قرار داده و نظرات خویش را جهت لحاظ دادن آنها به هیئت مدیره سازمان استان ارسال مینمایند.

بر اساس ماده ۶۱ آئین نامه اجرایی قانون، بسته به تعداد اعضای گروه تخصصی نقشه برداری اعضاء کمیته میتواند نمایندگان را جهت عضویت در هیئت مدیره سازمان انتخاب نمایند. با توجه به مقدمه فوق وظایفی که مهندسین نقشه بردار میتوانند در سازمانهای نظام مهندسی عهده دار گردند به شرح ذیل میباشد:

۱- بر اساس ماده ۳۰ قانون نظام مهندسی یکی از نقشه های لازم جهت صدور پروانه ساختمان توسط شهرداریها تهیه نقشه دقیق موقعیت ملک (اصطلاحاً کروکی) قطعه مورد نظر میباشد. این نقشه معمولاً در مقیاس ۱/۲۰۰ توسط مهندسین نقشه بردار تهیه شده و شامل اطلاعاتی نظیر ابعاد دقیق قطعه، مساحت و مختصات گوشه های قطعه در سیستم مختصات نقشه های شهری یا UTM میباشد. ضمناً مساحت عرصه و اعیانی، نام مالک (مالکین)، پلان موقعیت قطعه نسبت به نقشه شهری، وضعیت قطعه های مجاور و جهت شمال از مواردی است که روی این نقشه مشخص میگردد.

پس از طراحی و تهیه نقشه ساختمانی، کنترل و پیاده کردن بر و کف نقشه با توجه به نقشه طرح تفصیلی شهر و پروفیل‌های معابر می‌تواند جزء وظایف مهندسین نقشه بردار باشد.

۲- بر اساس ماده ۲۷ قانون نظام مهندسی ساختمان و آئین نامه اجرایی مصوب خرداد ۱۳۷۹، وزلرتخانه ها، موسسات دولتی، نهادها، نیروی انتظامی، شرکتهای دولتی و شهرداریها میتوانند در ارجاع امور کارشناسی به جای کارشناسان رسمی دادگستری از مهندسین نقشه بردار دارای پروانه اشتغال و صلاحیت موضوع قانون استفاده نمایند. مواردعینی این قانون در امور نقشه برداری میتواند شامل نظارت، متره و برآورد و ارزیابی نقشه های تهیه شده، دعاوی ارضی و ... باشد.

چنانچه از مفاد قانون و شرح فوق الذکر میتوان استنباط کرد، متأسفانه وظایف مورد اشاره با توجه به ابعاد و پتانسیل تخصصی موجود در گروههای تخصصی نقشه برداری ناکافی و در مواردی مبهم میباشد.

۲- بررسی نظام اجرایی نقشه برداری در کشور

الف)- اجرای طرح توسط سازمان نقشه برداری کشور و مراکز استانی آن،

این رویه با وجود داشتن مبنای قانونی برای آن، از جهاتی با سیاست کاهش تصدیگری دولت و حمایت از بخش خصوصی در تضاد بوده و باعث تنزل جایگاه ویژه سازمان نقشه برداری کشور به عنوان سازمان مادر، به یک مشاور نقشه بردار میگردد. بدیهی است از نکته نظر امکانات تخصصی، منابع مالی و نیروی انسانی و پشتیبانی حکومتی هیچ مشاوره از بخش خصوصی توان رقابت با سازمان را نداشته و ندارد. اجرای طرحهای موردی توسط سازمان ضمن درگیری سازمان با امور جزئی میتواند نقش و وجهه ارزشمند نظارتی سازمان را کمرنگ کرده و سازمان را از حرکت‌های ارزشمند بنیادی دور سازد. چنین دیدگاهی سازمان را به سمت یک شرکت دولتی سوق داده و زمینه های شکوفایی بخش خصوصی را کمتر میکند.

ب) - شرکتهای مهندسین مشاور مورد تائید سازمان و مدیریت و برنامه ریزی کشور،

شرکتهای مهندسین مشاور ضمن داشتن جایگاه تخصصی و توانمندی پرسنلی و تجهیزاتی مناسب، با تعیین صلاحیت و پشتیبانی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور وظیفه تهیه نقشه های دستگاههای اجرایی کشور را عهده دار میباشند. کلیه نقشه های تهیه شده از طرف شرکتهای مشاور طبق قانون تاسیس سازمان نقشه برداری بایستی به تائید آن برسد.

در خصوص جایگاه ویژه مهندسین مشاور نقشه برداری جای شکی نیست. نکته مهم در این زمینه عدم رغبت این شرکتها به اجرای طرحهای نقشه برداری کوچک با توجه تشریفات پیچیده ارجاع کار، قرارداد و نظارت سازمان نقشه برداری و مقرون به صرفه نبودن اجرای این طرحها بخاطر بعد مسافتی مراکز دفتر مرکزی آنها از محل اجرای اینگونه طرحهاست. تجربه موجود در خصوص ارجاع طرحهای موردی

کوچک (خصوصاً در مقیاس ۱/۲۰۰۰ و کوچکتر) مؤید این امر می‌باشد. بدیهی است جایگاه مهندسین مشاور نقشه برداری در اجرای طرح‌های بزرگ همچنان مهم و ارزنده می‌باشد.

ج) - اشخاص حقیقی و شرکتهای خصوصی عادی،

واقعیت غیر قابل اجتناب در امر اجرای طرح‌های نقشه برداری موردی در کشور، اشخاص یا شرکتهای دارا یا فاقد تخصص نقشه برداری می‌باشند که در نظام ارجاعی کار توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی جایگاهی نداشته و متأسفانه تحت هیچگونه نظارت فنی نیستند. در حال حاضر تنها محمول قانونی موجود برای صلاحیت بندی افراد فنی این شرکتها سازمان نظام مهندسی بوده و شرکتها غالباً فاقد صلاحیت رسمی و در اکثر موارد حتی تخصصی می‌باشند.

عدم شمول مقررات سازمان مدیریت و برنامه ریزی بر طرحها با بودجه غیر عمرانی و عدم کنترل بر نقشه ها و پرداختهای مالی این شرکتها، متأسفانه باعث ایجاد هرج و مرج در بازار نقشه برداری و کیفیت نقشه ها شده و تعدادی با نام نقشه بردار سوء استفاده کامل را از این شرایط نا به سامان میکنند. ممکن است در ظاهر حجم پروژه های این بخش چشمگیر نباشد، ولی واقعیت های موجود نشان از حجم بالای این پروژه ها دارد.

نکته قابل توجه در این امر این است که مهندسین جوان نقشه بردار با توجه به شرایط پیچیده صلاحیت بندی عملاً تا سالها قادر به ثبت شرکت بصورت مشاور و رتبه بندی نشده و با توجه به شرایط موجود هیچ جایگاه و محمول قانونی جهت فعالیت حرفه ای خویش در بخش خصوصی نمی یابند.

۳- پیشنهاداتی در زمینه های همکاری کمیته های نقشه برداری سازمانهای نظام مهندسی با سازمان نقشه برداری کشور.

با توجه به واقعیتهای موجود رشته نقشه برداری، پشتیبانی سازمان نقشه برداری کشور از فارغ التحصیلان این رشته میتواند نقش بسزایی را در شناساندن هر چه بیشتر این رشته در مجامع فنی و استفاده بهینه از دانش و تخصص آنها در بر داشته باشد. چنانچه اشاره شد پتانسیل موجود در کمیته های تخصصی نقشه برداری سازمانهای نظام مهندسی کشور مناسب می‌باشد لکن وظیفه و کارکرد آنها ناچیز، مبهم و نامشخص می‌باشد. به منظور استفاده از این مجرای قانونی پیشنهادات ذیل مطرح است:

- سازمان نقشه برداری کشور ضمن مشارکت در آزمون تعیین صلاحیت پروانه اشتغال اعضاء مهندس نقشه بردار نظام و با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور انجام پروژه های محدود مورد اشاره در بخش مهندسین مشاور و نظارت بر آنها را بر اساس پایه تخصصی مهندسین به نظام مهندسی استان محل طرح ارجاع نماید. این مسئله ضمن استفاده بهینه از

تخصص کارشناسان نقشه برداری در سطح کشور، باعث تسریع در اجرای طرحهای استانی بخاطر شناخت اعضاء نظام از استان و ارتباط نزدیک آنها با محل شده و نهایتا باعث کاهش بروکراسی پیچیده موجود میگردد.

جهت روشن شدن امر میتوان مثالی را در مورد طراحی نقشه های ساختمانی توسط مهندسين عمران زد، در این میان مهندسين مشاور عمرانی نقش طراحی کلان را در پروژه های بزرگ عهده دار میباشند لکن مسئولیت طراحی و نظارت بر طرحهای کوچک عمرانی از طرف وزارت مسکن و شهرسازی به مهندسين عمران عضو سازمانهای نظام مهندسی استانها محول شده است.

- پیشنهاد میگردد نظارت و کنترل فنی بر نقشه های هر استان در ابعاد کوچک به کمیته های تخصصی محول گردد. تشریفات موجود در مدیریت کنترل و نظارت فنی سازمان نقشه برداری کشور از عقد قرارداد تا مبادله موافقتنامه نظارت بین کارفرما و سازمان، بصورت عادی پروسه زمانی معینی دارد. اجرای پروژه های کوچک و دور از مرکز با توجه به اتمام سریع آنها از طرف شرکتهای مشاور عملا فرصتی را برای نظارت زمینی به سازمان نداده و کنترلهای دفتری و پروسه اصلاح ایرادات نیز از معمولا از زمان نقشه برداری طرح بیشتر شده و اجرای طرح عمرانی را دچار مشکل مینماید.

- ضمن تهیه دستورالعمل اجرایی از طرف سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارت امور اقتصاد و دارایی و مسکن و شهرسازی ترتیبی اتخاذ گردد که پرداخت وجه قراردادهای با منشاء بودجه غیرعمرانی (استانی و...) از طرف ذیحسابی های مراکز دولتی صرفا بر روی قراردادهای که از طریق مهندسين نقشه بردار واجد شرایط (سازمان یا نظام مهندسی) انجام گرفته میسر گردد. این مسئله ضمن افزایش کیفیت نقشه های موردی، باعث جلوگیری از دخالت افراد غیرمتخصص در امور نقشه برداری میگردد.

- با تشکیل مدیریتهای نقشه برداری در قالب سازمانهای مدیریت و برنامه ریزی استانها (با هماهنگی سازمان نقشه برداری) میتوان ضمن نظارت بر عملکرد کمیته های تخصصی، امر تولید و نظارت بر نقشه های استانی را ساماندهی بیشتری داد.

- عضویت اعضاء مجمع کمیته های نقشه برداری نظام مهندسی استانها در شورای کاربران GIS استانها میتواند نقش بسزایی را در هماهنگی بیشتر کاربران و ارتقاء کیفیت هندسی نقشه ها داشته باشد.

منابع و مراجع:

- ۱- سازمان نقشه برداری کشور، تاریخچه، اهداف و وظایف سازمان نقشه برداری کشور، وب سایت سازمان نقشه برداری کشور، WWW.NCC-IRAN.COM ، ۱۳۸۱.
- ۲- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، آئین نامه تشخیص صلاحیت شرکتهای مهندسين مشاور.

۳- جهانگیر منصور، قوانین و مقررات مربوط به شهروشهرداری، نشر دیدار، ۱۳۷۹.

۴- معاونت نظام مهندسی و اجرای ساختمان، قانون و آئین نامه اجرایی سازمان نظام مهندسی و کنترل ساختمان، ۱۳۷۶.